

SEEMANŮV DENÍK III.

TŘETÍ OFICIÁLNĚ ČERNOBÍLÝ ZPRAVODAJ FESTIVALU THEATRUM KUKS

23. SRPNA 2019 | MLADÉ BAROKO

ZOUFÁNÍ PLZEŇSKÉHO FLAMENDRA

GENIUS LOCI | PRAŽSKÝ FLAMENDR

Od pátečního rána jsem měla načrtnutý začátek tohoto textu: bude to chtít něco patetického, jako „zpětným zrcátkem v autě sleduji vzdalující se Kuks...“. Nicméně z toho muselo sejít, protože když jsem k Arnoštovi (autu) dorazila, spokojeně mě blokovala obří dodávka. Nervózní Tomáš zapochyboval o mých vozatajských schopnostech a s mírnou nejistotou sledoval můj luxusní tanec ve snaze opustit pro tenhle rok festival, vyklopit ho v Praze a vydat se směr Plzeň.

Tenhle poslední výjev ilustruje celé mé prožívání Kuksu. Nekonečné vylehávání na koberci v šapitó s bučením krav v pozadí střídaly intenzivní prožitky všeho druhu. V jednu chvíli mě dojíká překrásný recitál v kapli, v druhé mrznu do barvy podobné Braunovým sochám, když nechápajíc sleduji touhu společensky unaveného Bohouše vyfotit podobně laděného Lukáše v prapodivné póze se svítajícím Kuksem v zádech. Všechno je ale pro mě zahalené radostí z toho, že tu můžeme vůbec být.

Přiznávám, že včera ráno jsem po úspěšném nezmrznutí radostiplná úplně nebyla. Cesta z naší chaloupky za řekou byla delší a strmější než předchozí dny, ale výšlap do šapitó jsem zvládla. Celé mé malé já těšící se na bavorské klobásky chvíli nepobíralo, že v šapitó už je dávno odpoledne a spokojení diváci poslouchají právě probíhající Barokování. Jestli mi něco Kuks vzal, tak spoustu zbytečných předsudků nejen o baroku. Takže se ničeho nebojím a nad vůni klobásek se uculuji intelektuálním fórkům o hudbě, kterým absolutně nerozumím.

Škoda, že nebydlím v nějakém svém vlastním šapitó u Kuksu a kvůli cestě na západ jsem jako poslední prožitek stihla předpremiéru Robinsonů, kteří pro mě znamenali spíš vlastní zkoušku přežití. Místo cesty domů bych se radši pokochala Damiány a vydala se pro *Cestu na východ*, kterou by mi barové vily (*a vláci – pozn. Tyltyla*) umíchaly na zapití žalu, že musím do rána smažit mozkové buňky v redakci... ale už končím se svojí stížností, snad si jen dejte tu *Cestu* (nebo pivo) za mě a dávejte mi na zbylé torzo redakce pozor, abych se k nim mohla zase za rok připojit. A své kamarády tímto žádám, aby se příště nevďávali v době konání festivalu. Tak já končím, musím z tašek vybalit všechny kukské pavučiny a Carla čokoládky do pokoje, ve kterém se mi právě vůbec nelíbí. Otevřu si okno, třeba se nade mnou místní krávy slitujou a aspoň na chvilku se naladí na barokní strunu.

TOMÁŠ ALFERI: „NA BAROKU MĚ BAVÍ EMOCIONÁLNOST A IMPROVIZACE"

ZPOVĚDNICE | PUK

Odkud na Kuks přicházíte?

Jsem rodák ze severních Čech, žiji v Hoře svaté Kateřiny a dělám převážně pro Městské divadlo v Mostě, resp. pro Divadlo rozmanitostí, kde funguji převážně jako skladatel a umělecký šéf. Díky hudbě jsem se dostal k divadlu, protože oboje spolu vždy souvisí. Pořád se učím, takže cesta byla dlouhá a pořád pokračuje.

Zaměřujete se na baroko?

Barokem jsem se začal zabývat až v souvislosti s Kuksem. Studoval jsem kompozici, soukromě, ale způsobem, jakým je vyučována na konzervatoři a posléze na HAMU, takže do téhle chvíle jsem se s barokem výrazněji nesetkal. Jako interpret klavírista jsem samozřejmě v rámci běžného repertoáru hrál například z *Dobře temperovaného klavíru* a podobně, ale vždy jsem se zabýval tím, co bylo třeba pro konkrétní kompozici. A když přišla nabídka reflektovat kancionál *Slaviček Rajský*, začal jsem se tedy zabývat hlouběji barokem.

Co je tedy Vaší výchozí oblastí?

To je otázka, které se vždy bojím, jinými slovy se ptáte, co za hudbu mě baví, ale na to nemám konkrétní odpověď, nemám oblíbené období nebo skupinu. Hudba, která mě zrovna potká a zaujme, která mě inspiruje, ať je to baroko, postmoderna, nebo kramářská píseň.

Čím pro Vás je baroko?

V hudbě mě na baroku baví velká emocionálnost a improvizace. Dobrý barokní muzikant, instrumentalista i vokalista musel umět improvizovat, a to mě baví, živelná muzikálnost. Vzdálená souvislost se současnou hudbou je například v jazzu, který je na improvizaci také založený.

Jste také skladatelem jevištní hudby.

Ted' především. Je to hudba, kterou když člověk napíše, dočká se i realizace. Spolu s inscenací žije a je slyšet a pak spolu oboje zanikne, ale baví mě ta životnost, užitnost. Podobně jako barokní skladatelé, co sloužili na aristokratických dvorech, psali hudbu na zakázku, v pondělí začali psát mši a v neděli byla uvedena. Kdybych skládal hudbu umělejší, tak si možná mohu dovolit napsat něco pro sólový nástroj nebo pro duo, pokud mám známého dobrého interpreta. Ale velké dramatické dílo, třeba operu, bych napsal nejspíš do šuplíku a realizace bych se nemusel dočkat.

A také lektorujete seminář.

Neberu to jako seminář, je to dílna, kde máme zadání a shodneme se, o co nám jde, to je vlastně práce, kterou dělám v divadle s herci. Tvoříme a ohledáváme, jakým způsobem by nám hudba mohla fungovat. Nové to bylo v tom, že jsem netušil, kdo přijede, jaké si přivezou nástroje, jak na tom budou, zda budou vůbec schopni intonovat. To byla velká neznámá.

Jak práce ve vaší dílně vypadá?

Ti lidé mě hodně zajímali a už tím jak o sobě vyprávěli, mě inspirovali. A měl jsem kliku, protože mám v semináři absolventku operního zpěvu, to mě hned nadchlo, pak také dva

absolventy vyšší odborné herecké školy, herce, takže jsem postupně zjistil, že mám lidi, se kterými už můžu pracovat a dovolit si ledacos. Pak jsme společně otevřeli kancionál s tím, že jsem si už předem některé z děl přepsal. S Jirkou (*Jiří Jelínek, pozn. red.*) jsme předem nevěděli, kudy se to bude ubírat, jen to, že bychom se chtěli nechat inspirovat Braunovými sochami. Společně jsme vybrali texty dobře použitelné, shodli jsme se, že pojetí bude „autentické“, a pak to vzájemně přizpůsobíme. Aby to mělo efekt, energii pro venkovní prostor, bylo to trochu dryáčnické a zároveň zůstávalo hudbou. Učili jsme se ono „autentické podání“, pak melodii, pak bas, postupně jsme zapojili lehký voiceband a postupně přešli až k současnosti, jak nám to podmínky a čas dovolily.

Už jste s Jiřím Jelínkem dříve pracoval? Jak funguje spolupráce obou vašich dílen?

S Jirkou jsem dělal *Drakopohádky*, známe se z Divadla rozmanitostí, navíc v Mostě hrají v kapele *Nedloubej se v nose* a Jirka nám píše texty, takže propojení dávno jsme a víme co od sebe čekat. První dva dny jsme pracovali odděleně, my jsme zkomponovali a nazkoušeli hudební materiál, Jirka mezitím udělal fabuli a něco nahodil se svými lidmi. Přišli si nás poslechnout, my jsme se šli podívat na ně, pak jsme si s Jirkou řekli, jakou by to mohlo mít formu, a samozřejmě jeden výsledek inspiruje další kroky. Dál už jsme pracovali společně, spojili obě složky a dali tomu definitivní tvar.

SOCHY JEN PŘIHLÍŽELY

HUDEBNÍ NASLOUCHÁTKO | CARMEN

Letos, stejně jako loni, nás přijel hudebně obohatit operní soubor **Ensemble Damian** z Olomouce. Tentokrát s netradičním dílem Claudia Monteverdiho, přesněji řečeno se společným hudebním počinem skladatelů Víta Zouhara a Tomáše Hanzlíka. Na libreto opery *L'Arianna* složili hudbu, neboť Monteverdiho originál se do dnešních dnů nedochoval. Pro její ztvárnění si soubor vybral prostor lapidária hospitálu, kde v doprovodu komorního orchestru – theorba, varhany a violoncello – dal vyniknout hlasům zpěváků a jejich impozantním kostýmům.

Do mystického prostoru lapidária hospitálu jsem vstoupila v očekávání a zároveň velice potěšena, že právě toto místo pro dnešní večer poslouží jako scéna barokní opery. Při představě soch zapojených do operní scény mě příjemně zamrazilo. Ale jak to tak bývá, když má člověk zbytečně přehnané představy a sny o technicky složité produkci, musí zákonitě narazit. Scénu tvořilo pouze jednoduché plátno, na které byly promítány tematicky laděné malé obrázky společně s překladem libreta; se sochami se nepracovalo vůbec. Zpěváci před sebou měli jako výpomoc rozmístěné pulty s party, což mě vedlo k myšlence, že dnešní večer se bude držet spíše v duchu koncertu.

Přestože tragický příběh o krásné Arianně k dramatizaci vybízí sám, byl podle mého soudu využit režírně jen zřídka. Místy se opera jevila spíše jako koncert a okázalé barokní kostýmy tak vypadaly poněkud nepatřičně. Více než umělecké přešlapy se vyskytly problémy technického rázu.

Nejasně vymezené jeviště splývalo s pulty zpěváků a technicky nedořešené hlediště neposkytlo divákům dostatečný prostor pro orientaci v ději ani na scéně. Promítané libreto splývalo s hlavami zpěváků a vizuál spíše překážel, než aby dotvářel charakter scény. Osobně mě vždy velice potěší jakýkoli pokus o novou vizualizaci operních scén, obzvláště v takto unikátních prostorách, ovšem dnes jsem ji pochopila spíše jako nejistý pokus.

Na druhou stranu pozitivně mohu hodnotit pěvecké výkony, neboť to, co nebylo vytvořeno režii a scénou, obsáhli zpěváci svým technicky vyspělým projevem zdařile. Obě sopranistky Kristýna Vylíčilová a Dora Rubart-Pavlíková ve společném duetu předvedly sílu emocí věrohodně, stejně tak jako hlasy mužské, za které bych zvláště zmínila kontratenora Martina Ptáčka. Nejvíce mě ovšem potěšily ansámblové a capella části, ve kterých vynikly hlasy všech a diváci tak měli možnost užít si jemné klenutí frází, přesně vyzpívané koloraturní ozdoby i dlouhé znějící tóny. Komorní doprovod theorby, violoncella a varhan byl ve všech ohledech precizně zahráný.

Věřím, že soubor umí více, než nám dnes nabídl a jsem přesvědčená, že především místo a technické nedostatky ubraly na kráse opravdu citlivých pěveckých výkonů. Z celého srdce se těším na další barokní provedení z jejich produkce, vždyť takto odvážných barokních nadšenců máme stále málo.

A LETĚLO SE BALÓNEM!

ZTROSOTÁŇÍ

DIVADELNÍ KUKÁTKO | KAT MYDLÁŘ

Psát z veřejných generálek nebo předpremiér jsem vždy vnímal trochu jako recenzentský podraz. Už z charakteru události vyplývá, že věc je buď ještě v procesu, nebo sotva dokončená, kolikrát dozkoušená tentýž den. Herci jsou nejistí a nervózní. Diváky to tak staví do pozice shovívavých pozorovatelů, kteří by leccos měli inscenátorům odpustit, být „lidskými“. Taky to často většina z nich činí. Celá divadelní událost nabývá až roztomilého rázu plného chápavých úsměvů, hereckého odbourávání se z kiksů, samozřejmě následně i diváckého, a jako humorné se jeví situace, které humornými původně vůbec být neměly, poněvadž se něco očividně nepovedlo. Všichni se dobře baví, však kromě recenzenta, který se vyrovnává s tím, jakou míru shovívavosti zvolí, až dojde na lámání chleba. V této situaci jsem se ocitl i já na včerejších Robinsonech.

Nejistota z herců přímo čísla. Hned v první části Dominiku Linkovi vypadl text, s čímž se bez problému vypořádal, posléze se však musel vypořádávat i s chybějícími knoflíky na kalhotách, pod kterými byl naostro; to vedlo k neplánovanému převlékání se, doprovázenému ironickými komentáři, což bylo stále ještě rozverně komické. Původní scéna se ale protáhla na dvojnásobnou délku. Navíc výpadky a odbourávání nebyly ojedinělé. V následujících situacích si už občas divák ani nebyl jistý, zda četné a dlouhé pauzy v dialogích byly takto narežirované, či zda jen herci lovili text v paměti. U Václava Chalupy jsem značně rozpaky pociťoval nejen při pauzách, ale i při promluvách.

Rekvizity neležely na svých místech: upečený chléb se musel do pece nejdříve vložit před zraky diváků, aby vzápětí mohl být vytáhnut jako překvapení, plechová krabička ne a ne se otevřít, až byl člověk nervózní za herce, zkrátka jako by vystupující vážně neměli svůj den. Vše trvalo neúnosně dlouho a původní roztomilá nešikovnost začala iritovat. To vše lze však vzhledem k situaci ještě pochopit a omluvit. Mám však za to, že i kdyby věci klaply podle plánu, nevyšli by z toho Robinsoni o tolik lépe.

Zdeněk Jecelín jakožto autor předlohy měl zároveň možnost svůj text i režimovat. Inscenace na ploše šedesáti minut předkládá obraz opuštěného ostrova, na kterém se potkávají dva trosečníci, z podstaty úhlavní nepřátelé. Herec William Robinson, který ztroskotal zhruba před 7 (nebo 11?) lety a kněz Ozeáš Robinson, který přistává na pláži až nyní. Kněz Robinson je zodpovědný za zrušení divadel v Anglii v roce 1642, kvůli čemuž herec Robinson přišel o práci. Výchozí situace v podstatě dramatická, ale dramatický oblouk nejspíš ztroskotal na jiném ostrově. Pokud tedy nepočítáme jako zvrat to, že se herec od kněze dozvídá o znovupovolení divadel, díky čemuž tak má opět důvod žít, nebo to, že se v závěrečné pointě dozvídáme, že oba Robinsoni byli s toutéž ženou. A co s tím!

Když ne děj, tak by jako záchranné lano mohlo posloužit rozvíjení nastolených charakterů, postupné predefinování jejich vzájemného vztahu a budování přátelství či nepřátelství mezi nimi. Ale to se neděje. Charaktery se nevyvíjí. Linka ztvárňuje typ komediantského a teatrálního herce, který svou ironií útočí na svého spolutrosečníka Chalupu. Jeho postava kněze působí rozpačitě, jako by běžela před ním, a jemu se prozatím nepodařilo ji dohnat a pevně uchopit.

Vyloženě iritující je pak nastřelená postava vzpomínané ženy, zobrazené jakožto přízrak à la Bílá paní, ztvárněné Kristýnou Matějí Dámovou, která se prochází hledištěm, prozpěvuje si, přelévá vodu z jedné sklenice do druhé a hledá svoje děti.

Všechno je jaksi napůl, možná i na méně. Antiiluzivní scéna sestavená z praktikáblů, plastových kontejnerů, pískoviště a dřevěných beden působí sterilně a čistě, jako by vypadla z obchodního domu IKEA. Proti tomu je postaveno vznikající bahýnko z písku a vody, které se hercům lepí na nohy. Ale nekoná se žádné intenzivní ráchání se v něm. Herci, zejména Chalupa, sice skočí do písku, ale vzápětí se očistí, jedí rybu rukama, ale ty si po každém soustu opláchnou a utrou do ubrousků, jako kdyby se nechtěli ušpinit. Vše má potenciál se pořádně zaprasit, ale z nějakého důvodu se to neděje. „Mýtická“ žena se svítícími sklenicemi prochází okolo diváků tak blízko, že je zřetelně vidět lepenku, kterou je světlo ke sklenici přilepené, tělová látka na knězově noze svítí natolik, že realisticky prožívané zašívání si vlastní rány nepůsobí uvěřitelně, ale ani nadsazeně komicky, páčení víka od bedny s alkoholem, které není přibité hřebíky, jakbysmet. O co tedy jde? Má to vyvolat iluzi, nebo nemá?

To se ani nedostávám k ošoupané otázce, o čem se hraje a proč? Bylo ambicí přiblížit stav anglické barokní společnosti, udělat si srandu z trosečníků, vytvořit silnou výpověď o jinakosti člověka, nebo snad o tom, jak kontext ve kterém se ocitneme ovlivňuje to, kým jsme a kým se stáváme? Nechybí mi pointa s odpovědí, ale otázka, na kterou se mám ptát, otázka, kterou inscenátoři ohledávali a zpřítomňovali. Zkrátka při uvažování nad nově vzniklým kusem z dílny Geisslers Hofcomodianten jsem tvrdě ztroskotal.

TI, KDO ZA TO MŮŽOU

SEEMANŮV ANSÁMBL | PUK & TYLTYL

Tři (ctnostně neřestné) otázky pro naši redakci.

* * *

Jaká je tvá, samozřejmě podle tebe, největší ctnost?

Puk: Je jedno, v jak nekřesťanskou hodinu jdu spát nebo vstávám – nikdy si nezapomenu vyčistit zuby.

Tyltyl: Nic takového asi nemám. To se někde kupuje?

Jaká je tvá, samozřejmě podle tebe, největší neřest?

Puk: Ty malé festivalové čokoládky. Ambrozie!

Tyltyl: Utrácení za hlouposti, nakupování ctností.

A teď barokně: k čemu ti dopomáhá Bůh?

Puk: Vyhrabat se před polednem.

Tyltyl: K tomu, abych se po slabých dvou hodinách spánku vykopal z postelo-spacáku a šel vytisknout tuhle srandu.

HÁDEJ, HÁDEJ HADAČI: DÍL TŘETÍ

ZÁHADA DIVADELNÍ | PASTÝŘI A KRÁLOVÉ

CORYDON.

Ó jak mne žalost veliká
trápí a bolest všeliká!
Ach jak mé srdce ztrápené
všecko mám a zkormoucené!
Den mně činí velký smutek,
noc mnohem větší zármutek.
Ó mé milé potěšení,
které bylo a již není!
Kdož vás, mé ovce rozmilé,
chránit bude od té chvíle?

TITYRUS.

Corydon, co si stěžuješ,
proč tak těžce hořekuješ?
Pověz mně; budu-li moci,
chci ti upřímně pomoci.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ Z MINULÉHO ČÍSLA: CLAUDIO MONTEVERDI - „L'ORFEO“

Claudio Zuan Antonio Monteverdi byl italský hudební skladatel z období přelomu renesance a baroka. Monteverdi svými hudebními inovacemi významně přispěl ke zrodu barokního stylu. Byl autorem řady profánních i sakrálních děl, významný je zejména jako dovršitel formy madrigalu (zkomponoval devět sbírek madrigalů) a jeden ze zakladatelů opery. *L'Orfeo, favola in musica* je jednou z nejranějších oper vůbec (je považována za nejstarší kompletně dochovanou operu). Monteverdi ji komponoval na libreto Alessandra Striggia pro mantovský karneval. Po tamní premiéře 22. února byla o dva dny později provedena v mantovském dvorním divadle a vydána tiskem v Benátkách roku 1609. Moderní premiéru měla v koncertní podobě roku 1904 v Paříži.

VYKŘIČENO NA PUSTÉM OSTROVĚ

BAROKNÍ KECÁTKO | DVA ROBINSONI

Již v druhém dni se podařilo celé redakci zaspát. Po probuzení pak musela odstříhávat nadbytečnou stránku zpravodaje, protože neumí dělit čtyřmi. A šéfredaktor se opařil ve sprše. Auvajs.

Vzpomínáte na naše vyměňování Braunových soch? Letos jsme přisedlali na trpaslíky. Jsou malíncí a je s nimi legrace. Tyto vlastnosti má i náš šéfredaktor.

Za dopadení vandalů, kteří v noci stříleli po našich přátelích trpasličích skleněnými lahvemi, nabízí redakce odměnu ve formě 50 festivalových čokoládek.

Pokud si na konci festivalu správně poskládáte zadní písmenkové strany našeho deníku, vyjde vám logická tajenka.

Od dnešního dne jsme poloviční. Jsme tu už jen slibování tři. Máte už poskládané a pospojované, kdo je kdo?

přísliby do příštích ročníků a Seemanovských zpravodajů:

J. J. se nechá slyšet, že bude barokní Fagi!

Naučíme se dělit čtyřmi.

Nebudeme zavírat bar společně s Bohoušem.

Nebudeme se rozpadat už v průběhu festivalu.

ověřeno i prověřeno za vás a pro vás:

Snídané v bistru U Zlatého slunce jsou stále famózní.

V BarOku vám nalejí. I když je prosíte, aby to nedělali.

Na Kuksu je krásno i tehdy, je-li vám trochu smutno.

A